

Seat No. : _____

MC-II-11
April-2007
Agriculture
Co-operatives and Rural Development
Paper-II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

સૂચના : બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

૧. પ્રાચીન ભારતના ગ્રામીણ જીવનનું આલેખન કરી વર્તમાન ભારતીય ગ્રામીણ માળખાની વિગતવાર ચર્ચા કરો.

અથવા

૧. ભારતમાંના સામાજિક સ્તરીકરણ વિશે ટૂંકી નોંધ લખો.
૨. ગ્રામ વિસ્તારોની બેકારીની સમસ્યા વિશે જણાવો.

૨. ૧. ભારતમાં ગ્રામ વિસ્તારોમાં જમીનના ઉપયોગની તરાહ શી છે ?
૨. ગ્રામ વિસ્તારોની પાણી પુરવઠાની સમસ્યા વિશે ટૂંકી નોંધ લખો.

અથવા

ગ્રામ પંચાયતો શું છે ? ૭૩ મા બંધારણ સુધારા પછી તેમની વિશેષ સમસ્યાઓ કઈ કઈ છે ?

૩. ખેડૂતોની ધિરાણની ટૂંકા ગાળાની અને લાંબા ગાળાની જરૂરિયાતો વિશે જણાવો અને તેમની સાથે સંકળાયેલી સમસ્યાઓ વિશે લખો.

અથવા

૧. ગ્રામ વિસ્તારોમાં સંસ્થાગત ધિરાણની વ્યવસ્થા કેવી છે ?
૨. અસંગઠિત નાણાં બજારની ખેડૂતો પરની અસરો જણાવો.

૪. સહકારના સિદ્ધાંતો કયા કયા છે ? તેમાં કયું દર્શન સમાયેલું છે ?

અથવા

ગમે તે બે પ્રકારની સહકારી મંડળીઓની કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરો.

૫. ગમે તે બે વિશે લખો :

- (૧) ભારતની ખેતીમાં સંસ્થાગત સુધારા.
(૨) ખેત પેદાશોનું ભાવ તંત્ર.
(૩) ભારતમાં સહકારી આંદોલન.
(૪) ખેતી ક્ષેત્રે મૂડી નિર્માણ.
(૫) ગ્રામ વિસ્તારોમાં શિક્ષણની સમસ્યા.

Seat No. : _____

MC-II-11
April-2007
Agriculture
Co-operatives and Rural Development
Paper-II

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instruction : All questions carry equal marks.

1. Describe ancient Indian rural life and discuss present Indian rural structure in detail.

OR

1. Write a short note on Indian Social Stratification.
2. Explain the problem of unemployment in rural areas.

2. 1. What is the land use pattern in rural areas of India.
2. Write a short note on the problem of water supply in rural areas.

OR

What is Gram Panchayat ? What are their special problems after 73rd Constitution amendment ?

3. Show the short term and long term finance needs of farmers and write about problems attached with it.

OR

1. Which kind of institutional finance system exists in rural areas ?
2. Explain the impact of unorganized money market on farmers.

4. What are the principles of co-operation ? Explain the philosophy behind them.

OR

Evaluate the performance of any two types of Co-operative societies.

5. Write on any **two** of the following :

- (1) Institutional reforms in Indian agriculture.
- (2) Price mechanism of agri products.
- (3) Indian Co-operative movement.
- (4) Capital formation in agriculture.
- (5) Problem of education in rural areas.